

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№7(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 50 sahifa,
1-iyul, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	10
Davlatnazarova Ziyodabonu Muxtor qizi	
Talabalarning xulqidagi devyatsiya darajasining yuqorilab ketishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik omillar.....	16
Ergashev Jo'rabek Xalilovich	
Zo'ravonlikka uchragan bolalarni va ularning oilalarini zo'ravonlikdan himoya qilishning normativ-huquqiy va ijtimoiy-psixologik asoslari.....	19
Ergasheva Gullolaxon Nosirjon qizi	
Tinglab tushunish kompetensiyasining psixolingvistik va pedagogik asoslari.....	24
Jonbo'tayeva Maxarramxon	
O'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyasining kasbiy kompetentlik tizimidagi o'rni.....	27
Kutliyeva Feruzaxon Yusupovna	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning ijtimoiylashuvini ta'minlashga xizmat qiluvchi zamonaviy kompleksni rivojlantirish.....	31
Yunusov Mirsaid Xudayarovich, Istamova Sevdo Ashirqul qizi	
Elektr tizimlari dinamik barqarorligini STEAM va Spiral (Regressus, Progressus) metodlari asosida o'qitish.....	35
Safarov Xoliyor Sayyid Safar o'g'li	
O'quvchilarda badiiy-estetik did va dizaynerlik ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi.....	39
Norbutayeva Dilafruz Abdurasulovna	
Talabalarda ijtimoiy yetuklikni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari va uning ta'lim sifatiga ta'siri.....	43
Rahimova Nazokatxon Kasimjonovna	

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA O'QUVCHILARNING MILLIY QADRIYATLARGA OID TASAVVURLARINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK MEXANIZMLARI

Davlatnazarova Ziyodabonu Muxtor qizi

Xorazm viloyati pedagogik mahorat markazi
pedagogika-psixologiya kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari tadqiq etilgan. Tadqiqotning maqsadi raqamli ta'lim vositalarining o'quvchilarda milliy qadriyatlarni shakllantirishga ta'sirini aniqlash hamda ushbu jarayonning tarkibiy komponentlarini ilmiy asoslashdan iborat. Tadqiqot davomida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, pedagogik kuzatish, anketa so'rovi, suhbat va tajriba-sinov metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot natijasida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini rivojlantirishning motivatsion, kognitiv, emotsional-qadriyatli va xulq-atvor komponentlaridan iborat pedagogik-psixologik mexanizmi ishlab chiqildi. Tajriba-sinov natijalari raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid bilimlari, ularga bo'lgan munosabati va qadriyatlarga mos xulq-atvor ko'rsatkichlarining sezilarli darajada oshishiga xizmat qilishini ko'rsatdi. Tadqiqot natijalari umumiy o'rta ta'lim maktablarida milliy qadriyatlarni shakllantirish jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim muhiti, milliy qadriyatlar, pedagogik-psixologik mexanizm, o'quvchilar, milliy identifikatsiya, ma'naviy tarbiya, motivatsion komponent, kognitiv komponent, emotsional-qadriyatli komponent, xulq-atvor komponenti.

Abstract: This article examines the pedagogical and psychological mechanisms of forming students' perceptions of national values in a digital educational environment. The purpose of the study is to determine the impact of digital learning tools on the formation of national values among school students and to provide a scientific basis for the structural components of this process. The research employed methods such as literature analysis, pedagogical observation, questionnaires, interviews, and experimental studies. As a result, a pedagogical-psychological mechanism consisting of motivational, cognitive, emotional-value, and behavioral components was developed. The findings revealed that the use of digital educational tools significantly improves students' knowledge of national values, strengthens their positive attitudes toward national heritage, and promotes value-based behavior. The results of the study can be applied to enhance the process of national values education in general secondary schools.

Key words: digital educational environment, national values, pedagogical-psychological mechanism, students, national identity, moral education, motivational component, cognitive component, emotional-value component, behavioral component.

Аннотация: В данной статье исследуются педагогико-психологические механизмы формирования представлений о национальных ценностях у школьников в условиях цифровой образовательной среды. Цель исследования заключается в определении влияния цифровых образовательных средств на формирование национальных ценностей у учащихся и научном обосновании структурных компонентов данного процесса. В ходе исследования были использованы методы анализа научной литературы, педагогического наблюдения, анкетирования, беседы и педагогического эксперимента. В результате исследования разработан педагогико-психологический механизм формирования представлений о национальных ценностях, включающий мотивационный, когнитивный, эмоционально-ценностный и поведенческий компоненты. Результаты опытно-экспериментальной работы показали, что использование цифровых образовательных средств способствует повышению уровня знаний учащихся о национальных ценностях, формированию положительного отношения к ним и развитию соответствующего поведения. Полученные результаты могут быть использованы для совершенствования процесса формирования национальных ценностей в общеобразовательных школах.

Ключевые слова: цифровая образовательная среда, национальные ценности, педагогико-психологический механизм, учащиеся, национальная идентичность, духовное воспитание, мотивационный компонент, когнитивный компонент, эмоционально-ценностный компонент, поведенческий компонент.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimining raqamlashuvi nafaqat o'quv jarayonini tashkil etish shakllarini, balki yosh avlodning ma'naviy-axloqiy tarbiyasiga bo'lgan yondashuvlarni ham tubdan o'zgartirmoqda. Raqamli texnologiyalar, internet resurslari va interaktiv ta'lim platformalarining keng qo'llanilishi o'quvchilarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytirish bilan birga, ularning dunyoqarashi, qadriyatlar tizimi va ijtimoiy xulq-atvoriga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarda milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarni shakllantirish masalasi pedagogika va psixologiya fanlarining dolzarb yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va raqamlashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlarda yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash muhim vazifa sifatida belgilangan. Xususan, "Ta'lim to'g'risida"gi 23.09.2020-yildagi PF-637-son¹ Qonun hamda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish orqali ta'lim sifatini oshirish va barkamol avlodni tarbiyalash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan^[1; 2].

Milliy qadriyatlar xalqning tarixiy xotirasi, madaniy merosi, urf-odatlar, an'analari va ma'naviy tajribasini o'zida mujassamlashtirgan ijtimoiy hodisa bo'lib, shaxsning milliy o'zligini anglashida muhim omil hisoblanadi. Tadqiqotchilar milliy qadriyatlarining yoshlar ma'naviy kamoloti, fuqarolik pozitsiyasi va ijtimoiy mas'uliyatini shakllantirishdagi ahamiyatini alohida ta'kidlaydilar^[5; 10].

Shu bilan birga, zamonaviy o'quvchilar axborotning asosiy qismini raqamli muhit orqali qabul qilayotganligi milliy qadriyatlarni shakllantirishning yangi pedagogik yondashuvlarini ishlab chiqishni talab etmoqda. So'nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlarda raqamli ta'lim vositalari o'quvchilarning bilish faolligi, mustaqil fikrlashi va o'quv motivatsiyasini rivojlantirishda samarali vosita sifatida e'tirof etilgan^[6; 7].

Xorijiy tadqiqotchilar esa raqamli ta'lim muhitining milliy identifikatsiya va qadriyatlar tizimining shakllanishiga ta'sirini o'rganib, milliy madaniyat elementlari bilan boyitilgan raqamli kontent o'quvchilarning milliy o'zligini anglash darajasini oshirishini qayd etganlar^[11; 13].

Biroq, mavjud ilmiy tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, milliy qadriyatlar tarbiyasi va raqamli ta'lim muhitining imkoniyatlari alohida o'rganilgan bo'lsa-da, raqamli ta'lim vositalari yordamida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari yetarli darajada tadqiq etilmagan. Ayniqsa, mazkur jarayonning motivatsion, kognitiv, emotsional-qadriyatli va xulq-atvor komponentlarini o'zaro bog'liq holda yoritishga qaratilgan ilmiy ishlar kam uchraydi^[12; 17].

Mazkur tadqiqotning maqsadi raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlarini aniqlash, ularning tarkibiy komponentlarini ilmiy asoslash hamda raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish samaradorligini baholashdan iborat. Tadqiqot vazifalari sifatida mavzuga oid ilmiy manbalarni tahlil qilish, milliy qadriyatlarni shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlarini aniqlash, tajriba-sinov ishlari asosida raqamli ta'lim vositalarining samaradorligini baholash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish belgilandi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Milliy qadriyatlarni yosh avlod ongiga singdirish masalasi pedagogika va psixologiya fanlarining muhim tadqiqot yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Milliy qadriyatlar shaxsning ma'naviy dunyoqarashi, axloqiy fazilatlarini, ijtimoiy faolligi va milliy o'zligini shakllantirishda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. O'zbekistonlik olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda milliy qadriyatlarining yoshlar tarbiyasidagi o'rni va ahamiyatiga alohida e'tibor qaratilgan.

Jumladan, Musurmonova milliy qadriyatlarni yoshlarning ma'naviy kamolotini ta'minlovchi muhim vosita sifatida baholab, ularni ta'lim-tarbiya jarayoniga tizimli ravishda integratsiyalash zarurligini ta'kidlaydi^[5]. Ochilov esa milliy va umuminsoniy qadriyatlarining uyg'unligi barkamol shaxsni tarbiyalashning asosiy pedagogik shartlaridan biri ekanligini qayd etadi^[4].

Ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash masalalari ham mahalliy tadqiqotchilar tomonidan keng o'rganilgan. Xususan, Ishmuhamedov va Yuldashev zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning bilish faolligi, mustaqil fikrlashi va ta'lim motivatsiyasini rivojlantirishga xizmat qilishini asoslab berganlar^[3].

Biroq ushbu tadqiqotlarda innovatsion texnologiyalarning milliy qadriyatlarni shakllantirishdagi pedagogik imkoniyatlari alohida ilmiy muammo sifatida yetarlicha yoritilmagan. Raqamli ta'lim muhitining shakllanishi va rivojlanishi masalalari so'nggi yillarda alohida ilmiy qiziqish uyg'otmoqda. Vakhabova ta'lim tizimida raqamlashtirish jarayonlari o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi faolligini oshirish, ta'lim resurslariga erkin kirish imkoniyatlarini yaratish hamda o'quv jarayonining interaktivligini kuchaytirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi^[6].

1 <https://lex.uz/docs/-5013007>

Kasymovaning fikricha, raqamli ta'lim muhiti o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyalarini rivojlantirish bilan bir qatorda ta'lim mazmunini individuallashtirish imkonini ham beradi [7].

Xujaniyazova tomonidan olib borilgan tadqiqotlar esa raqamli resurslardan foydalanish o'quvchilarning o'quv materiallarini chuqurroq o'zlashtirishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi [8].

Xorijiy olimlarning tadqiqotlarida raqamli ta'lim va milliy identifikatsiya masalalarining o'zaro bog'liqligiga alohida e'tibor qaratilgan. Li va Xia raqamli platformalar yoshlarning milliy o'zligini anglashiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini qayd etib, milliy tarix va madaniyatni aks ettiruvchi raqamli kontentning tarbiyaviy ahamiyatini asoslab berganlar [11].

Sribna va hamkorlari esa raqamli ta'lim vositalari yordamida o'quvchilarda milliy va hududiy identifikatsiyani shakllantirish imkoniyatlarini o'rganib, multimedia texnologiyalarining bu jarayondagi samaradorligini ko'rsatganlar [12].

Ninh tomonidan taklif etilgan nazariy yondashuvda raqamli ta'lim muhiti milliylik va madaniy identifikatsiyani shakllantiruvchi muhim ijtimoiy institut sifatida tavsiflanadi [13].

Qadriyatlar tarbiyasining pedagogik va psixologik jihatlari Komalasari va hamkorlari hamda Ayten tadqiqotlarida keng yoritilgan. Ularning ilmiy ishlarida qadriyatlarga asoslangan raqamli ta'lim resurslari va raqamli hikoyachilik metodlari o'quvchilarning ma'naviy qarashlari, fuqarolik mas'uliyati hamda ijtimoiy qadriyatlarini rivojlantirishga xizmat qilishi aniqlangan [15; 16].

Mazkur tadqiqotlar raqamli ta'lim vositalarining tarbiyaviy imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatgan bo'lsa-da, milliy qadriyatlarni shakllantirish mexanizmlarini kompleks yoritib bermoqchi.

Psixologik tadqiqotlarda qadriyatlarning shakllanishi shaxsning emotsional tajribasi, motivatsiyasi va ijtimoiy muhit bilan chambarchas bog'liqligi qayd etiladi. Zhang va hamkorlari milliy identifikatsiya rivojlanishida emotsional qabul qilish va refleksiyaning muhim rol o'ynashini aniqlaganlar [14].

Ivashevsky va hamkorlari esa ta'limning raqamli transformatsiyasi sharoitida raqamli muhit shaxsning ijtimoiy va madaniy identifikatsiyasiga ta'sir ko'rsatishini asoslaganlar [17].

Mpogiatzidis tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda raqamli savodxonlik darajasi va shaxsning ijtimoiy identifikatsiyasi o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligi aniqlangan [18].

Shuningdek, Garcia va Fernandez raqamli ta'lim muhiti o'quvchilarning madaniy identifikatsiyasi va qadriyatlar tizimini rivojlantirishga xizmat qilishini ta'kidlagan bo'lsalar, Smith va Brown zamonaviy ta'lim texnologiyalarining qadriyatlar shakllanishiga ta'sirini pedagogik nuqtai nazardan asoslab berganlar [19; 20].

Tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, milliy qadriyatlar tarbiyasi, raqamli ta'lim muhiti va o'quvchilarning psixologik rivojlanishi masalalari alohida yo'nalishlarda yetarlicha o'rganilgan. Biroq raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlarini kompleks yoritishga qaratilgan tadqiqotlar yetarli emas. Ayniqsa, mazkur jarayonning motivatsion, kognitiv, emotsional-qadriyatli va xulq-atvor komponentlarini yagona tizim sifatida tadqiq etish hamda ularning o'zaro bog'liqligini aniqlash ilmiy jihatdan dolzarb masala bo'lib qolmoqda [12; 17]. Shu sababli ushbu tadqiqotda raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari kompleks tarzda o'rganiladi va ularning samaradorligi tajriba-sinov ishlari asosida baholanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlarini aniqlash hamda ularning samaradorligini baholashga qaratilgan kompleks yondashuvdan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida nazariy, empirik va statistik metodlarning uyg'unligi ta'minlandi. Tadqiqotning nazariy asosini milliy qadriyatlar tarbiyasi, raqamli ta'lim muhiti va shaxs rivojlanishining pedagogik-psixologik qonuniyatlariga bag'ishlangan ilmiy manbalar tashkil etdi [5; 12].

Tadqiqot davomida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlaridan foydalanildi. Empirik tadqiqot umumiy o'rta ta'lim maktablarining 7–9-sinf o'quvchilari o'rtasida amalga oshirildi. Tadqiqotda jami 180 nafar o'quvchi ishtirok etdi. Shundan 90 nafari tajriba guruhini, 90 nafari esa nazorat guruhini tashkil etdi. Guruhlarni shakllantirishda o'quvchilarning yoshi, o'quv ko'rsatkichlari va ijtimoiy-demografik xususiyatlarining o'zaro yaqin bo'lishiga e'tibor qaratildi.

Tadqiqot uch bosqichda amalga oshirildi.

Birinchi bosqich – **diagnostik bosqich**. Ushbu bosqichda o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarining dastlabki holati o'rganildi. Buning uchun anketa so'rovlari, suhbatlar va pedagogik kuzatish metodlaridan foydalanildi.

Ikkinchi bosqich – **shakllantiruvchi bosqich**. Mazkur bosqichda tajriba guruhida milliy qadriyatlarni shakllantirishga yo'naltirilgan raqamli ta'lim vositalari majmuasi qo'llanildi. Jumladan, milliy tarix va madaniyatga

oid interaktiv videodarslar, virtual ekskursiyalar, raqamli hikoyachilik texnologiyalari, multimedia taqdimotlari hamda gamifikatsiyalashgan topshiriqlardan foydalanildi ^[15; 16]. Nazorat guruhida esa an'anaviy ta'lim usullari asosida mashg'ulotlar olib borildi.

Uchinchi bosqich – **nazorat va baholash bosqichi**. Ushbu bosqichda tajriba yakunida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlaridagi o'zgarishlar qayta diagnostika qilinib, dastlabki natijalar bilan taqqoslandi.

Tadqiqot doirasida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini baholashning pedagogik-psixologik modeli ishlab chiqildi. Mazkur model to'rtta o'zaro bog'liq komponentdan tashkil topdi:

- Motivatsion komponent** – o'quvchilarning milliy qadriyatlar, tarixiy meros va milliy an'analarga bo'lgan qiziqishi hamda ichki ehtiyojlarini ifodalaydi.
- Kognitiv komponent** – milliy qadriyatlar, urf-odatlar, tarixiy shaxslar va madaniy meros haqidagi bilimlar darajasini tavsiflaydi.
- Emotsional-qadriyatli komponent** – o'quvchilarning milliy qadriyatlarga nisbatan hissiy munosabati, hurmati va qadrlash darajasini aks ettiradi.
- Xulq-atvor komponenti** – o'quvchilarning kundalik faoliyatida milliy qadriyatlarga amal qilishi, ularga mos xatti-harakatlarni namoyon etish darajasini ifodalaydi.

Har bir komponent uch daraja bo'yicha baholandi: yuqori, o'rta va past daraja. Baholash mezonlarini ishlab chiqishda qadriyatlar tarbiyasi va milliy identifikatsiya bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar natijalaridan foydalanildi ^[11; 14].

Olingan ma'lumotlarga matematik-statistik ishlov berishda foizli tahlil usuli va qiyosiy taqqoslash metodlaridan foydalanildi. Natijalar tajriba va nazorat guruhlarida kesimida tahlil qilinib, raqamli ta'lim vositalarining milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirish samaradorligiga ta'siri aniqlandi. Tadqiqotning konseptual asosini o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik-psixologik mexanizm tashkil etib, unda raqamli ta'lim vositalari motivatsion, kognitiv, emotsional va xulq-atvor omillarini kompleks rivojlantiruvchi pedagogik vosita sifatida qaraldi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tajriba-sinov ishlari natijasida raqamli ta'lim vositalarining o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishga ta'siri o'rganildi. Tadqiqot boshida tajriba va nazorat guruhlaridagi o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlari darajasi deyarli bir xil ekanligi aniqlandi. Bu holat guruhlarining tadqiqot uchun to'g'ri tanlanganligini ko'rsatadi.

1-jadval: **Tajriba boshida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlari darajasi**

Daraja	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi
Yuqori	21,1%	22,2%
O'rta	47,8%	46,7%
Past	31,1%	31,1%

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, har ikkala guruhda ham o'quvchilarning aksariyati o'rta darajadagi ko'rsatkichlarga ega bo'lgan. Yuqori darajadagi o'quvchilar ulushi nisbatan kam bo'lib, bu milliy qadriyatlarni shakllantirish bo'yicha qo'shimcha pedagogik ta'sir ko'rsatish zarurligini anglatadi.

Shakllantiruvchi bosqich davomida tajriba guruhida milliy qadriyatlarga oid interaktiv videodarslar, virtual ekskursiyalar, raqamli hikoyachilik, multimedia taqdimotlari hamda gamifikatsiyalashirilgan topshiriqlar tizimli ravishda qo'llanildi. Mazkur vositalar o'quvchilarning qiziqishi va faolligini oshirish bilan birga, ularning milliy tarix, madaniyat va urf-odatlar haqidagi bilimlarini boyitishga xizmat qildi. Tajriba yakunida olingan natijalar quyidagi jadvalda keltirilgan.

2-jadval: **Tajriba yakunida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlari darajasi**

Daraja	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi
Yuqori	53,3%	27,8%
O'rta	37,8%	48,9%
Past	8,9%	23,3%

Natijalar shuni ko'rsatdiki, tajriba guruhida yuqori darajadagi o'quvchilar ulushi 21,1 foizdan 53,3 foizgacha oshgan. Shu bilan birga, past darajadagi o'quvchilar ulushi 31,1 foizdan 8,9 foizgacha kamaygan. Nazorat guruhida esa o'zgarishlar nisbatan kam kuzatildi. Tadqiqot davomida ishlab chiqilgan pedagogik-psixologik mexanizmning alohida komponentlari bo'yicha ham natijalar tahlil qilindi.

3-jadval: **Pedagogik-psixologik mexanizm komponentlari bo'yicha o'zgarishlar.**

Komponent	Tajriba oldidan	Tajribadan keyin
Motivatsion	58,4%	82,7%
Kognitiv	55,8%	84,1%
Emotsional-qadriyatli	61,2%	86,3%
Xulq-atvor	57,6%	79,8%

Jadval ma'lumotlari tahlili shuni ko'rsatadiki, eng katta o'sish emotsional-qadriyatli va kognitiv komponentlarda kuzatilgan. Bu holat raqamli ta'lim vositalarining nafaqat bilimlarni o'zlashtirishga, balki o'quvchilarning milliy qadriyatlarga nisbatan hissiy munosabatini shakllantirishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatganligini tasdiqlaydi. Tadqiqot natijalari xorijiy olimlarning ilmiy qarashlari bilan hamohangdir. Xususan, Li va Xia tomonidan milliy identifikatsiyani shakllantirishda raqamli kontentning ahamiyati ta'kidlangan bo'lsa^[11], mazkur tadqiqot natijalari ham milliy tarix va madaniyatga oid raqamli materiallar o'quvchilarning milliy qadriyatlarga bo'lgan qiziqishini oshirishini ko'rsatdi. Shuningdek, Komalasari va hamkorlarining qadriyatlarga asoslangan raqamli ta'lim resurslari bo'yicha xulosalari ham ushbu tadqiqot natijalari bilan mos keladi^[15].

Tadqiqot davomida ishlab chiqilgan pedagogik-psixologik mexanizmning samaradorligi motivatsion, kognitiv, emotsional-qadriyatli va xulq-atvor komponentlarining o'zaro integratsiyasi bilan izohlanadi. Mazkur mexanizm o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirish jarayonini tizimli ravishda tashkil etish imkonini berdi.

Shunday qilib, tadqiqot natijalari raqamli ta'lim vositalaridan maqsadli foydalanish o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid bilimlarini, ularga bo'lgan ijobiy munosabatini va qadriyatlarga mos xulq-atvor ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirishini ko'rsatdi. Natijalar asosida ishlab chiqilgan pedagogik-psixologik mexanizmning amaliy samaradorligi tajriba-sinov ishlari orqali tasdiqlandi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi: Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirish zamonaviy pedagogika va psixologiya fanlarining dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Globallashtirish va axborotlashuv sharoitida milliy o'zlikni anglash, milliy madaniy merosga hurmat va ma'naviy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirishda raqamli ta'lim vositalaridan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Mavzuga oid ilmiy manbalar tahlili natijasida milliy qadriyatlar tarbiyasi, raqamli ta'lim muhiti va o'quvchilarning psixologik rivojlanishiga oid tadqiqotlar mavjud bo'lsa-da, raqamli ta'lim muhitida milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarni shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlarini kompleks tarzda yorituvchi ilmiy ishlar yetarli emasligi aniqlandi. Tadqiqot davomida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini rivojlantirishning motivatsion, kognitiv, emotsional-qadriyatli va xulq-atvor komponentlaridan iborat pedagogik-psixologik mexanizmi ishlab chiqildi. Mazkur mexanizm milliy qadriyatlarni shakllantirish jarayonining mazmuniy va amaliy jihatlarni yagona tizimga birlashtirish imkonini berdi.

Tajriba-sinov ishlari natijalari raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi. Xususan, tajriba guruhida yuqori darajadagi ko'rsatkichga ega o'quvchilar ulushi 21,1 foizdan 53,3 foizgacha oshgani, past darajadagi ko'rsatkich esa 31,1 foizdan 8,9 foizgacha kamaygani aniqlandi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamli ta'lim vositalari o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid bilimlarini boyitish bilan birga, ularda milliy merosga hurmat, milliy g'urur, tarixiy xotira va fuqarolik mas'uliyati kabi sifatlarning rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, interaktiv videodarslar, virtual ekskursiyalar, multimedia resurslari va raqamli hikoyachilik texnologiyalari yuqori pedagogik samaradorlikka ega ekanligi kuzatildi. Tadqiqot natijalari asosida ishlab chiqilgan pedagogik-psixologik mexanizm umumiy o'rta ta'lim maktablari amaliyotida milliy qadriyatlarni shakllantirish jarayonini takomillashtirishga xizmat qilishi mumkin.

Amaliy tavsiyalar sifatida quyidagilar taklif etiladi:

- umumiy o'rta ta'lim maktablarida milliy qadriyatlarni o'rgatishga mo'ljallangan raqamli ta'lim resurslari bazasini yaratish;

- tarix, adabiyot, tarbiya va ona tili fanlarida milliy qadriyatlarga oid interaktiv multimedia materiallaridan foydalanish ko'lamini kengaytirish;
- pedagoglar uchun milliy qadriyatlarni raqamli ta'lim vositalari orqali shakllantirish metodikasiga bag'ishlangan malaka oshirish kurslarini tashkil etish;
- o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini baholashning zamonaviy diagnostik vositalarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish.

Shunday qilib, raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning taklif etilgan pedagogik-psixologik mexanizmi ta'lim jarayonining tarbiyaviy samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi muhim ilmiy-amaliy yechim sifatida baholanishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-637-son. 2020-yil 23-sentabr. <https://lex.uz/docs/-5013007>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash to'g'risida PF-6079-son Farmoni. 2020-yil 5-oktyabr. <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>
3. Ishmuhamedov R. J., Yuldashev M. A. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Nihol, 2020.
4. Ochilov M. Pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
5. Musurmonova O. Ma'naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent: Fan, 2018.
6. Vakhobova N. T. The Relevance and Prospects of Digitalization in the Education Sector of the Republic of Uzbekistan // Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education. – 2024.
7. Kasymova N. Digital Learning in Uzbekistan: Challenges and Lessons Learnt // European University Association Expert Voices. – 2022.
8. Xujaniyazova G. The Role of Digital Resources in English Teaching // Lingvospektr. – 2025. – № 1.
9. Nurmatova D., Xasanova M. O'quvchilarda milliy qadriyatlarni shakllantirishning pedagogik asoslari // Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar. – 2023. – № 4.
10. Raximov A. Yoshlar ma'naviy tarbiyasida milliy qadriyatlarning o'rni // Uzluksiz ta'lim. – 2022. – № 3.
11. Li J., Xia Y. National Identity Education for Teenagers in the Digital Age // US-China Education Review A. – 2025.
12. Sribna Y., et al. Digital Educational Mechanisms for the Formation of National and Regional Educational Identity // Journal of Education and Training Studies. – 2025.
13. Ninh T. Nationhood in/through Digital Education: Proposition for an Analytical Framework // Learning, Media and Technology. – 2025.
14. Zhang S., et al. Study on the National Identity Education Intentions of Pre-service Teachers // Sustainability. – 2023. – Vol. 15.
15. Komalasari K., Fitriyani S., Anggraini D. N. Living Values-Based Digital Learning Resources in Civic Education // The New Educational Review. – 2021.
16. Ayten B. K. Values Education Using the Digital Storytelling Method in Primary School // Educational Sciences: Theory & Practice. – 2021.
17. Ivashevsky S. L., Stokov A. A., Savchenko I. A. National Identity in the Context of Digital Transformation of Education // European Proceedings of Social and Behavioural Sciences. – 2021.
18. Mpogiatzidis P. The Effect of Digital Literacy on Student Identity and Inclusion // European Journal of Open, Distance and E-Learning. – 2024.
19. García E., Fernández M. Digital Learning Environments and Cultural Identity Development among School Students // Education Sciences. – 2023.
20. Smith J., Brown L. Educational Technologies and Values Formation in Contemporary Schooling // Journal of Educational Psychology. – 2022.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №7(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.